

# 2011

## MONITOR II –WP2: Изработване на материали за обучение



Консорциум „Бауер Консулт” ООД

Version 1.0

Август 2011

телефон: +359 2 48 990 71

факс: +359 2 48 990 72



## Съдържание

<b>1</b>	<b>ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО - ОЦЕЛЯВАНЕ ПРИ НАВОДНЕНИЯ</b>	<b>3</b>
1.1	Какво да правим при наводнение	3
1.2	Какво трябва да знаем предварително?	4
1.3	Как да действаме при реална опасност от наводнение	4
<b>2</b>	<b>ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНА ПИТЕЙНА ВОДА В ДОМАКИНСТВОТО</b>	<b>6</b>
2.1	ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ, ЧЕ:	6
2.2	КАКВО НЕ ТРЯБВА ДА ПРАВИМ	6
2.3	КАКВО МОЖЕМ ДА НАПРАВИМ	6
<b>3</b>	<b>СПАЗВАНЕ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНИ МЕРКИ ПРИ ХРАНЕНЕ</b>	<b>8</b>
<b>4</b>	<b>КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЯТ РОДИТЕЛИТЕ</b>	<b>9</b>
4.1	Преди наводнението	9
4.2	По време на наводнението	9
<b>5</b>	<b>МАТЕРИАЛИ ЗА ОБУЧЕНИЕ В УЧИЛИЩАТА</b>	<b>11</b>
5.1	Въведение	11
5.2	В помощ на учителя	11
5.3	Очаквани резултати	12
5.4	Учебни цели	13
5.5	Представи и понятия	13
5.6	Умения	13
5.7	Методи и интерактивни техники	14
5.8	Нагледни средства и дидактични материали	14
5.9	Сигнал „Наводнение“	15
<b>6</b>	<b>ЕДИНЕН ЕВРОПЕЙСКИ НОМЕР ЗА СПЕШНИ ПОВИКВАНИЯ</b>	<b>16</b>

## 1 ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО - ОЦЕЛЯВАНЕ ПРИ НАВОДНЕНИЯ

**Бедствие** е събитие или поредица от събития, предизвикани от природни явления, инциденти, аварии или други извънредни обстоятелства, които засягат или застрашават живота или здравето на населението, имуществото или околната среда в размери, които изискват предприемането на мерки или участието на специални сили и използването на специални ресурси (чл.2 от Закон за защита при бедствия).



### 1.1 Какво да правим при наводнение






Наводнението е природно бедствие, което в известна степен се поддава на прогнозиране.

Органите на Пожарна безопасност и Защита на населението към Министерството на вътрешните работи и на други ведомства, съгласно Закона за водите, водят




отчет, наблюдават и предприемат мерки за обезопасяването на потенциално опасните водоеми и речните корита на територията на цялата страна.

Ето защо при опасност от наводнение трябва да знаете, че ще бъдете известени. Следете съобщенията по радиото, телевизията, местните радиовъзли и изпълнявайте конкретните указания, съобразно създадената ситуация.

### **1.2 Какво трябва да знаем предварително?**

-  От кои реки, язовири и други водоеми близо до вашето населено място може да се очаква наводнение. Необходимо е да се потърси информация от Пожарна безопасност и Защита на населението, за да има предварителна яснота за районите, които е възможно да бъдат залети, за най-късите и безопасни маршрути, по които трябва да стане изнасянето при опасност от наводнение.
-  Ако вашето жилище, селскостопанска сграда или друг имот се намират в непосредствена близост до река и попадат в заливната ѝ зона, поддържайте връзка с органите на Пожарна безопасност и Защита на населението, особено в периоди на проливни и продължителни дъждове във водосбора на реката.
-  В незащитените заливни зони на реките не се строят жилищни и селскостопански сгради. Не изхвърляйте строителни и битови отпадъци в коритата на реките, това намалява проводимостта на речното корито.
-  Ако живеете близо до река и забележите, че коритото и пространствата под мостовете не са почистени от отпадъци, строителни материали, дървета и др., ако има постройки в заливните зони, сигнализирайте в кметството или в областната управа.
-  Не преграждайте речните течения с цел водовземане за поливане или къпане на животни. Това е забранено от Закона за водите. Прегражданията значително увеличават разрушителната сила на водата при наводнения.

### **1.3 Как да действаме при реална опасност от наводнение**

-  При необходимост от евакуация, ще бъдете уведомени от органите на Пожарна безопасност и Защита на населението. Подгответе личен багаж с най-необходимите документи, лични вещи и продукти.
-  Изключете газта и електричеството.
-  При невъзможност за напускане на сградата, ако нивото на водата продължава да расте, заемете най-горните етажи или покрива. Ако имате



мобилна връзка, известете близките си или органите на Пожарна безопасност и Защита на населението за местонахождението си.

- ✚ Ако се намирате близо до коритото на пълноводна река или дере, необходимо е незабавно да се отдалечите от тях и да се придвижите към най-близкото възвишение.
- ✚ При поройни дъждове не заставайте под мостове, подлези, надлези, и други съоръжения, тъй като високата вода може да ви отнесе.
- ✚ При пътуване е препоръчително водачът на моторното превозно средство да спре и изчака спирането на пороя. Незначително понижение на нивото на пътя може да предизвика голяма разлика в дълбочината на водата.
- ✚ Не правете опити за пресичане на разливи и потоци, освен ако сте сигурни, че водата е по-ниска от осите на колата или от коленете ви. Пресичайте само при спокойна вода.
- ✚ Бързотечащи разливи и потоци се пресичат само ако имате помощно въже за преминаване и обезопасително въже за тялото.
- ✚ Ако сте на път и констатирате опасност от наводнение, обадете се в Пожарна безопасност и Защита на населението. При липса на такава възможност предупредете в кметството на най-близкото населено място или преминаващи хора.
- ✚ При невъзможност за евакуиране на животните отворете вратите на помещенията, където са затворени.
- ✚ Спазвайте указанията и реда, установен от органите на МВР и на Пожарна безопасност и Защита на населението.

## 2 ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНА ПИТЕЙНА ВОДА В ДОМАКИНСТВОТО

### 2.1 ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ, ЧЕ:

- ✚ Първите показатели за замърсяване на водата са: наличие на плаващи частици, промяна в цвета, повишена мътност, поява на необичаен мирис или привкус.
- ✚ Най-сериозната опасност за здравето е свързана със замърсяването на вода с микроорганизми. Най-често преносими с питейната вода са стомашно-чревните инфекции, като дизентерия, коремен тиф, хепатит А, полиомиелит и др.
- ✚ Някои химични вещества също могат да причинят неблагоприятни последици за здравето.

### 2.2 КАКВО НЕ ТРЯБВА ДА ПРАВИМ

- Ако има съмнение, че водата от централното водоснабдяване или друг традиционно използван източник е замърсена (мътна, с цвят, мирис или привкус) тя **НЕ ТРЯБВА** да се използва за пиене, измиване на хранителни продукти и съдове, подготовка на храна и лична хигиена – измиване на ръце и зъби. Преди употреба водата трябва да се обработи и дезинфекцира.
- Да не се използва вода от местни или неконтролирани източници (кладенци, сондажи, чешми и др.). Всеки засегнат от наводнението водоизточник трябва да бъде почистен и дезинфекциран, а качествата на водата проверени.

### 2.3 КАКВО МОЖЕМ ДА НАПРАВИМ

1. Да следим съобщенията на органите, които провеждат контрола за качеството и безопасността на питейната вода.
2. Да ползваме вода, доставена от органите на Гражданска защита в цистерни, както и промишлено бутилирани минерални и трапезни води.
3. В случай, че няма организирана доставка на питейна вода, малки количества вода могат да бъдат обработени в домашни условия по един от следните начини:
  - ✓ Преваряване: Водата трябва да ври от 5 до 15 минути, след това да

се изсипе и съхранява в добре измити и плътно затворени съдове.

- ✓ Дезинфекция: С предоставените таблетки за дезинфекция на водата (таблетките не са за пиене!), като се спазва инструкцията за доза, време за контакт и обем на обработената вода.
  - ✓ С течна белина за домакинството, която не съдържа оцветители, ароматизиращи вещества и други добавки – на всеки 1 л. вода се добавят 2-3 капки белина със съдържание на хлор до 5%. Преди употреба обработената вода трябва да предстои не по-малко от 30 минути.
  - ✓ Като крайна мярка, при отсъствие на други възможности, може да се използва и дезинфекция с 2% йодна тинктура, 5 капки от която се добавят на всеки 1 л. вода и се разбърква добре. Преди употреба трябва да се изчака не по-малко от 30 минути. Този начин на дезинфекция не трябва да се прилага за период по-дълъг от няколко дни, а така обработената вода не се препоръчва за ползване от бременни жени, хора със заболявания на щитовидната жлеза и повишена чувствителност към йод.
4. Ако водата е мътна преди преваряване или обработка с дезинфекционни препарати тя трябва да се прецеди през многослойна марля или парче чист плат.





### 3 СПАЗВАНЕ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНИ МЕРКИ ПРИ ХРАНЕНЕ

1. При приготвяне на храна съдовете за готвене да се измиват само с преварена или дезинфекцирана вода по някой от гореописаните начини вода.
2. Суровите плодове и зеленчуци да се измиват добре с преварена или дезинфекцирана по гореописаните начини вода.
3. Препоръчително е да се консумира само преминала термична обработка храна, непосредствено след приготвянето. Месо от домашни животни, птици и риба се консумира след продължителна термична обработка (от 30 минути до 2 часа и повече зависимост от вида на месото и големината на парчетата месо) и непосредствено след нея. Да не се консумира месо от травмирани и удавени животни.
4. Измивайте яйцата при готвене. Яйцата да се консумират след продължително сваряване - не по-малко от 15 мин, непосредствено след приготвяне.
5. При високи температури на околната среда има висок риск от бързо разваляне на храната, поради което храната да се приготвя в количество само за еднократен прием.
6. Да се избягва консумацията на съмнителни домашни консерви, особено при нарушаване целостта на опаковките или промяна на външния им вид. Консервите да се консумират непосредствено след отварянето им
7. Хранителни продукти трябва да се съхраняват само в плътно покрити съдове, за да се избегне рискът от преносители на инфекциозни хранителни заболявания-насекоми, гризачи и др.
8. Спазвайте лична хигиена - мийте ръцете си с преварена или дезинфекцирана вода преди приготвяне и сервиране на храната.
9. Болни със стомашно - чревно разстройство не трябва да се включват в приготвяне и сервиране на храната.
10. Ако се появят симптоми на стомашно - чревно заболяване –диария, повръщане, втрисане, температура, обща слабост, незабавно потърсете лекарска помощ.





## 4 КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЯТ РОДИТЕЛИТЕ

### 4.1 Преди наводнението

1. Осведомете се за риска от наводнения - от кои реки, язовири и други водоеми близо до вашето населено място може да произлиза наводнението.
2. Осведомете се за най-близкото безопасно място
3. Ако имате сключена застраховка, вземете полицата с Вас
4. Подгответе личен багаж с най-необходимите документи, лични вещи, вода (най-добре бутилирана минерална вода) и продукти.

### 4.2 По време на наводнението

1. Информирайте се непрекъснато за обстановката и следвайте инструкциите на спасителните служби;
2. Изключете всички електрически уреди и газови уредби. Затворете спирателните кранове за вода. Ако трябва да се евакуирате вземете Вашата чанта за оцеляване с Вас;
3. Вдигнете нависоко или махнете всички скъпоценни предмети, хербициди и химикали;
4. Използвайте мобилна или друга връзка да известите близките си или органите на полицията (тел 166), гражданска защита (единен национален телефон : 112) за местонахождението си;
5. При поройни дъждове не заставайте заедно с децата под мостове, подлези и други съоръжения, тъй като буйната вода може да ви отнесе;
6. При необходимост за напускане на жилището, ако нивото на водата продължава да расте, качете се заедно с тях на най-горните етажи или покрива;
7. Ако се намирате близо до река, язовири, дерета и други водоеми незабавно се отдалечете от тях и се придвижете към по-високи места. Не пускайте децата си в тези потенциално опасни места;
8. Не пийте вода от наводнените площи, защото може да е замърсена.

9. Не правете опити за пресичане на разливи, реки, потоци и дерета;
10. Максимално и възможно най-бързо изведете децата от опасната зона;
11. Давайте на децата ясни и лесно разбираеми указания как да действат;
12. Обърнете повече внимание на болните деца и децата с увреждания, като им окажете физическо съдействие;
13. Потърсете допълнителна помощ и връзки с представители на служби, които биха могли да ви окажат необходимата помощ с медикаменти, храна, вода, дрехи, подслон, средства за комуникации



**Адреси на Областни управления на Пожарна безопасност и защита на населението**

**ОУПБЗН - Кърджали**

Пощенски код: 6600

Адрес: ул. "Георги Кондолов" №26

**ОУПБЗН - Смолян**

Пощенски код: 4700

Адрес: ул. "Петър Берон" №7



## 5 МАТЕРИАЛИ ЗА ОБУЧЕНИЕ В УЧИЛИЩАТА

### 5.1 Въведение

Обучението за защита при бедствия и за оказване на първа долекарска помощ в началния, прогимназиалния и гимназиалния етап на образование, като особено важно обществено отношение, е регулирано в Закона за защита при бедствия. Съгласно чл. 16, ал. 3 от закона „Министърът на образованието, младежта и науката след съгласуване с министъра на вътрешните работи утвърждава програми за обучение, учебни материали и помагала за детските градини и училищата и планове за обучение и подготовка за защита при бедствия на ръководния персонал и учителите в системата на народната просвета“.

Проектът МОНИТОР II, който се реализира в партньорство между няколко страни от Европейския съюз, включва в себе си дейности за изготвяне на учебни материали в Работен пакет WP 2 – „Изработване на материали за обучение и организиране на практически тренировъчни курсове и семинари по управление на природни бедствия“. Чрез изпълнението на тези дейности се прави стъпка в посока на обучение на учениците - как трябва да се действа в случай на природно бедствие и по-специално – при наводнение.

В резултат на изпълнението на проекта е създаден настоящият материал, който може да бъде помощ на учителите при обучението за адекватни реакции по време на наводнение.

### 5.2 В помощ на учителя

В часовете е необходимо да се подготвят учениците за усвояването на същността на природното бедствие – наводнение, както и да им се обърне конкретно внимание на начините на поведение. Необходимо е да са включени теми за:

- същност на наводнението и опасности, които предизвиква;
- правила за поведение при внезапно наводнение – у дома и на открито;



- наводнението като бедствие, което в някои случаи се поддава на прогнозиране;
- поведение и действия на населението при извеждане (евакуация) извън заливните зони;
- сигнал "Наводнение";
- порой – същност и опасности, които предизвиква и го характеризират като бедствие;
- правила за поведение.

### **5.3 Очаквани резултати**

Очакваните резултати от провежданото обучение включват:

- ученикът описва опасности за живота и здравето на хората в резултат на наводнение и порои;
- различава наводнението от другите бедствия по възможността в някои случаи да се прогнозира;
- оценява спазването на указанията на компетентните органи за намаляване на щетите и жертвите, когато наводнението може да се прогнозира;
- усвоява правила за поведение при наводнение, когато е у дома и на открито;
- осъзнава опасността от удавяне при порой и наводнение;
- ползва подръчни средства за водно спасяване;
- спазва хигиенни изисквания;
- познава сигнала "Наводнение", както и други начини за предупреждаване на населението;
- осъзнава необходимостта от бързи действия при подаване на сигнал "Наводнение";
- знае правила и действия при напускане на жилището си при сигнала "Наводнение";



- може да се предпазва и знае към кого да се обърне при преохлаждане и измръзване;
- знае маршрута за извеждане (евакуация) извън училище до безопасни места, като спазва указания за поведение съобразно конкретната обстановка;
- познава дейностите и групите, предвидени в Плана за действия при наводнение.

#### **5.4 Учебни цели**

- ✓ учениците усвояват знания за същността на наводнението и опасности, които предизвиква;
- ✓ учениците усвояват правила за поведение при внезапно наводнение – у дома и на открито;
- ✓ учениците познават сигнала “Наводнение”;
- ✓ учениците усвояват знания за порой – същност и опасности, които ги предизвикват и характеризират като бедствие.

#### **5.5 Представи и понятия**

В резултат от обучението, учениците ще могат да боравят със следните понятия:

- **наводнение**
- **порой**
- **бедствие**

#### **5.6 Умения**

При обучението, в учениците ще се създадат умения

- да познава;
- да описва;

## MONITOR II – WP 2 – Изработване на материали за обучение

- да изброява;
- да спазва правила;
- да работи в група;
- да работи в екип.

### 5.7 Методи и интерактивни техники

Необходимо е учебният процес да включва следните методи и техники за улесняване на заучаването на представения материал:

- разказ;
- обяснение;
- демонстриране на действие;
- онагледяване;
- наблюдение;
- сравнение;
- беседа (разговор);
- асоциации;
- работа в група;
- ролеви игри.

### 5.8 Нагледни средства и дидактични материали

В учебните часове е препоръчително да се използват:

- снимки и картинки;
- табла;
- макет на Семейен план за реагиране при бедствие.



### 5.9 Сигнал „Наводнение“

Начин на предаване на сигнала:

Чрез национални и местни радиостанции Сиренна система

**“Внимание! Внимание! Внимание!**

**Опасност от наводнение.**

**Опасност от наводнение.**

**Опасност от наводнение.”**

*Текстът се повтаря неколkokратно, след което се дават указания за поведението на населението.*

Вой на електронни сирени в продължение на 3 мин, последван от указания за поведението на населението.





## 6 ЕДИНЕН ЕВРОПЕЙСКИ НОМЕР ЗА СПЕШНИ ПОВИКВАНИЯ

Телефон **112** е единен европейски номер за спешни повиквания. На 112 може да звъните, когато сте в беда и се намирате на територията на Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Лихтенщайн, Люксембург, Португалия, Румъния, Финландия, Франция и Холандия.

В България ЕДИННИЯТ ЕВРОПЕЙСКИ НОМЕР ЗА СПЕШНИ ПОВИКВАНИЯ 112 работи на територията на цялата страна.

Изграждането на ЕЕН за спешни повиквания 112 е ангажимент, поет по Глава 19 “Телекомуникации и информационни технологии” от Договора за присъединяването на страната ни към Европейския съюз. Въвеждането му е в съответствие с изискванията за хармонизация на далекосъобщителните услуги в нашата страна с тези на ЕС и по-конкретно с услугите, свързани с повиквания в случаи на природни бедствия, аварии, катастрофи, терористични набези, необходимост от спешна медицинска помощ.

Центровете 112 са изградени във всеки един от районите за планиране, определени със закона за регионалното развитие. Единният телефонен номер 112 е въведен успоредно със съществуващите национални номера за спешни повиквания.

Телефон 112 функционира в цяла България и е достъпен от всяка точка на страната.

**Звъним на 112, когато се нуждаем от помощ при:**

- пожари;
- наводнения;
- спешни медицински случаи;
- смерч (ураганни ветрове);
- земетресения;
- катастрофи;
- промишлени аварии и други замърсявания;



- радиация;
- зимни бури;
- съмнения за антракс или други биологични агенти;
- други произшествия и инциденти.

### **Телефон 112 приема спешни и аварийни обаждания**

Операторите работят по утвърдена инструкция за определяне истинността на сигнала. Първата задача е неговата идентификация - фалшиво обаждане, лоша "шега" или реално събитие. Това става в рамките на 20 секунди. По този начин Центърът отсява фалшивите обаждания. Недобросъвестните обаждания се подават в Полицията и се санкционират по установения законов ред.

Когато на линията постъпи обаждане за реален инцидент, операторът попълва електронен картон, в който отбелязва кой, защо и откъде звъни, вида на инцидента и броя на пострадалите. Данните се регистрират с кратки уточняващи въпроси и по този начин информацията от обаждачото се лице се събира много бързо.

Конкретният случай веднага се пренасочва към съответната институция – областните дирекции на „Пожарна безопасност и защита на населението“, Спешна медицинска помощ, Пожарна, Полиция, Национален медицински координационен център, която изпраща екип на мястото на инцидента.

След като службите се задействат, в Центъра постъпва и обратна информация за това, което се случва на мястото на събитието, колко екипа са изпратени, от коя служба са те. Тази информация се следи и анализира от координаторите. В същото време операторите на 112 могат да приемат сигнали за други случаи.

Операторите са обучени да дават първоначални напътствия и спасителни инструкции на обаждачия се, за да може той да опази живота си и да помогне на евентуално пострадали хора. Според специалистите, първите минути от събитието до идването на аварийния екип са от особена важност за оцеляване на пострадалите. Затова дори само няколко елементарни действия, с които може да се окаже първа долекарска помощ, могат да бъдат животоспасяващи.

## MONITOR II – WP 2 – Изработване на материали за обучение



- Телефон 112 се избира без код.
- На телефон 112 можете да се обадите по всяко време на денонощието.
- Обаждането към 112 е безплатно, независимо дали се обажда от мобилен или стационарен телефон.



**ЛИТЕРАТУРА:**

- Закон за защита при бедствия
- Проект №SEE/A/118/2.2.x, MONITOR II по Оперативна програма за Югоизточна Европа, „Практическо използване на мониторинг при управление на природни бедствия”